

Йоффе Абрам Федорович
(1880-1960),
видатний вчений-фізик, академік, уродженець м. Ромни.

Абрам Федорович Йоффе - фізик, академік, засновник наукової школи, лауреат Ленінської (1961) і Сталінської премій, Герой Соціалістичної Праці. Народився 29 жовтня 1880 в місті Ромни. На той час у місті не було гімназії, а було лише чоловіче реальне училище, в якому він і навчався. У 1902 закінчив Петербурзький технологічний інститут, а в 1905 - Мюнхенський університет, де і залишився працювати після закінчення. Після повернення в 1906 на батьківщину працював у Петербурзькому політехнічному інституті. У фізичній лабораторії інституту Йоффе в 1906-1917 рр.. були виконані блискучі роботи з підтвердження ейнштейнівської квантової теорії зовнішнього фотоефекту, доказу зернистої природи електронного заряду, визначення магнітного поля катодних променів (магістерська дисертація Петербурзький університет, 1913 р.). Поряд з цим А.Ф. Йоффе продовжив і узагальнив в докторській дисертації (Петроградський університет, 1915 р.) розпочаті ще в Мюнхені дослідження з пружним і електричним властивостям кварцу та деяких інших кристалів.

У 1913 р. отримав звання магістра фізики, а в 1915 за дослідження пружних і електричних властивостей кварцу - ступінь доктора фізики. У 1913 був обраний професором.

Поряд з інтенсивною дослідницькою роботою, А.Ф. Йоффе багато сил і часу приділяв викладанню. Він читав лекції не тільки в Політехнічному інституті, професором якого став в 1915 р., але також на відомих у місті курсах П.Ф. Лесгафта, в Гірничому інституті. Найголовнішим у цій діяльності Йоффе була організація в 1916 р. семінару з нової фізики при Політехнічному інституті. З 1918 - керівник організованого за його пропозицією фізико-технічного відділу Державного рентгенологічного та радіологічного інституту в Петрограді, а потім до 1951 - директор Фізико-технічного інституту АН СРСР, створеного на основі цього відділу.

Абраму Федоровичу належить заслуга організації в 1919 р. при Політехнічному інституті факультету нового типу: фізико-механічного, деканом якого він був більше 30 років. У 20-ті роки основним напрямом його роботи було вивчення механічних та електронних властивостей твердого тіла.

Початок 30-х років ознаменувався переходом ФТІ на нову тематику. Основним напрямком стала ядерна фізика. А.Ф. Йоффе безпосередньо нею і займався. З середини 30-х років власна наукова робота А.Ф. Йоффе зосередилася на іншій проблемі - проблемі фізики напівпровідників, і його лабораторія в ФТІ стала лабораторією напівпровідників.

З його ініціативи починаючи з 1929 р. були створені Фізико-технічні інститути у великих промислових містах (Харкові, Дніпропетровську, Свердловську, Томську), Інститут хімічної фізики АН СРСР. У роки війни Йоффе був учасником будівництва радіолокаційних установок в Ленінграді, під час евакуації в Казані був головою Військово-морської і Військово-інженерної комісії. У 1952-1955 очолював лабораторію напівпровідників АН СРСР.

У 1950 р. А.Ф. Йоффе розробив теорію, на основі якої були сформульовані вимоги до напівпровідникових матеріалів, використовуваних в термобатареях і забезпечували отримання максимального значення їх ККД. Слідом за цим в 1951 р. Л.С. Стільбансом під керівництвом А.Ф. Йоффе і Ю.П. Маслаковца був розроблений перший у світі холодильник. Це слугувало початком розвитку нової галузі техніки - термоелектричного охолодження.

Йоффе - автор безлічі монографій і підручників. Великою популярністю користувалися його Лекції з молекулярної фізики (1919), ним був написаний 1-й том Курсу фізики - Основні поняття з області механіки. Властивості теплової енергії. Електрика і магнетизм (1927, 1933, 1940), а також (спільно з Н. Н. Семеновим) перша частина 4-го тому Молекулярна фізика (1932, 1935). У середині 1930-х років під його керівництвом пройшло обговорення принципів побудови курсу фізики для технічних вузів; одним з результатів цих бурхливих дискусій стало видання чудового курсу загальної фізики Г.С.Ландсберга. Йоффе був членом багатьох академій наук: Геттінгенської (1924), Берлінської (1928), Американської АН наук і мистецтв (1929), почесним членом АН Німеччини «Леопольдіна» (1958), Італійської АН (1959), почесним доктором Каліфорнійського університету (1928), Сорбонни (1945), університетів Граца (1948), Бухареста та Мюнхена (1955).

Помер Йоффе в Ленінграді 14 жовтня 1960 року.

Література:

1. Мягкович, Д. У пошуках «феномену Ромен» [Текст]: про відзначення 125-річчя Йоффе та проведення міжнародної конференції «Минуле, теперішнє, майбутнє термоелектрики» / Д. Мягкович // Вісті Роменщини. – 2005. – 5 листопада.
2. Діброва, Г. Науковий подвиг [Текст] : академік А.Ф. Йоффе/ Г. Діброва// Ленінським шляхом. – 1980. – 19 жовтня.
3. uk.wikipedia.org/wiki/Йоффе_Абрам_Федорович [Електронний ресурс].
4. www.ihst.ru/projects/sohist/papers/son94vr.htm
А.С.Сонин. Черные дни академика Иоффе [Електронний ресурс].

Провідний бібліограф МЦБС Валентина Салогуб.